

Hekim bestekâr ve musikişinaslar: Prof. Dr. Selâhattin İçli

Dr. Murat Salim Tokaç

Günümüzün önde gelen ney ve tanbur icracılarından biri olarak kabul edilen Dr. Murat S. Tokaç, 1969 yılında Kırıkkale'de doğdu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1992'de mezun oldu ve aynı fakültede Mikrobiyoloji doktorası yaptı. Kendisi de neyzen olan babası Dr. Turgut Tokaç tarafından 5 yaşında ud ve ney eğitimine başlatıldı. 1991 yılında kurulan Kültür Bakanlığı Samsun Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu'na ney ve tanbur sanatçısı olarak atandı, 2004 yılında aynı koronun şefliğine getirildi. 2007 yılında İstanbul'da kurulmuş olan Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu'na Sanat Yönetmeni olarak atandı. Yurt içinde ve yurt dışında topluluğu ile ve solo olarak çok sayıda konserler verdi. İcracı olarak katıldığı pek çok albümün yanı sıra "Gençlik Hülyaları" ve "Dem" isimli iki solo albümü bulunmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Bundan yaklaşık 4 yıl kadar önce, 13 Ekim 2006'yı 14 Ekim 2006'ya bağlayan gece yarısı İstanbul'da bu dünya hayatını nihayetlendirdiğinde, ardında yüzlerce beste ve bir o kadar da talebe bıraktı. Bir de udu, ardında yetim kaldı...

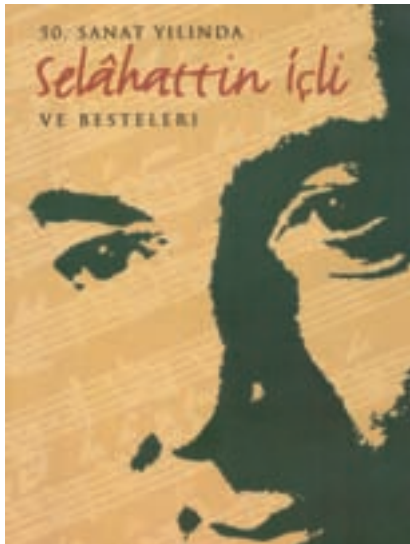
Dünyaya geliş gayesinin idraki içinde, yaratıcının ona bahsettiği yetenekleri bihakkın kullanarak hem müsikîde hem de binlerce dinleyicinin gönlünde önemli bir yer sahibi olan, rahmetli Selâhattin İçli'ye özlemle bu satırları

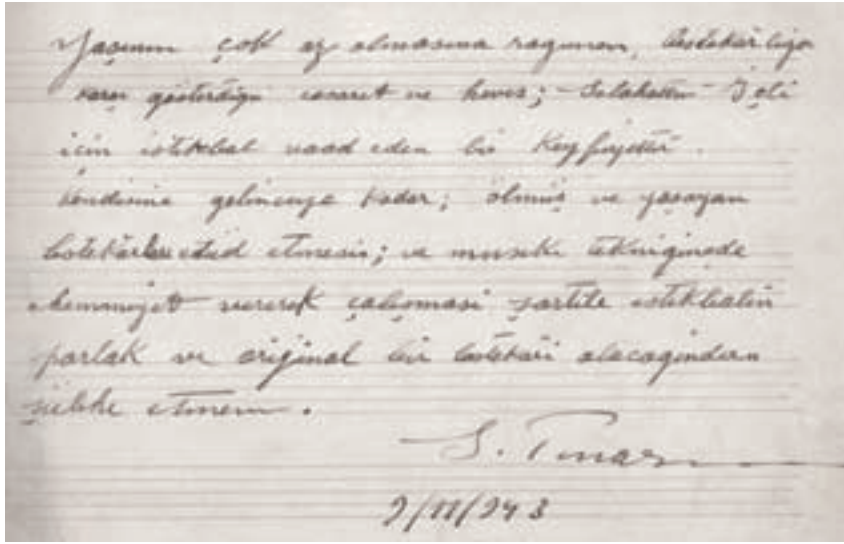
kaleme alıyoruz ve müsikîye adanmış 83 yıllık bir ömrün serencamını bir kez de buradan aktarmak istiyoruz.

Çocukluğu ve eğitim hayatı

Babası İbrahim İçli ve annesi Zekiye İçli'nin üç çocuğunun en büyüğü olarak 6 Ekim 1923'te İstanbul Beşiktaş'ta doğdu. Nimet ve Ümran adında iki kız kardeşi bulunan Selâhattin İçli, 1927 yılında babasının Susurluk Borasit Madeni'nde görev alması sebebiyle ilkokulu Susurluk'ta, ortaokul ve lise eğitimini yatılı olarak Balıkesir'de tamamladı. 1949 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezuniyetini 1950 yılın-

da terhis olduğu askerlik vazifesi izledi. Askerliğinin akabinde 1953 yılından 1981 yılına kadar memleketin pek çok yerinde doktorluk mesleğini icra etti. 1981 yılında İstanbul Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi'nde başhekim yardımcılığı görevinden ayrılarak İstanbul Devlet Türk Müsikîsi Konservatuvarı'nda sanatçı öğretim görevlisi ve başkan yardımcısı olarak göreve başladı. Konservatuvarın, İstanbul Teknik Üniversitesi'ne bağlanmasıyla 1986 yılında profesörlük payesi aldı ve konservatuvar kompozisyon bölümü başkanlığına getirildi. Yaş haddinden emekliye ayrıldığı güne kadar bu görevi sürdüren İçli, emekliliği sonrasında ders saat ücretli olarak konservatuvar-

Selâhattin Pınar'ın S. İçli için müzik defterine yazdığı yazı

daki hocalığına devam etti ve ömrünün sonuna kadar bu görevini sürdürdü.

Müzik, eğitim ve sanat hayatı

Selâhattin İçli, Neyzen İhsan Bey'in hocalığını yaptığı Beşiktaş Müsiki Kulübü'ne devam eden babası İbrahim Bey'in ve İbrahim Bey'le amca çocukları olan ünlü bestekâr Şerif İçli'nin müzik ikliminde müsikeye aşinalığını arttırmakta ve ilk bestesini 17 yaşında yapacak seviye ve bilgiye kısa zaman zarfında erişmektedir. İlk şarkının güftesini, Faruk Nafiz'in "Ah eden kimdir bu saat kuytuda" mısralarıyla başlayan "Hıyâbân" isimli şiirinden seçmiş ve Hüseyinî makamında bestelenmiştir. Fakat bu beste çalışmalarının temelinde, 12 yaşından önce edinmeye başladığı usul ve makam bilgilerinin etkisi vardır ve bu durum oldukça önemlidir. İlerleyen yıllarda müzik konusunda feyz aldığı kişilere Ekrem Karadeniz ve ünlü tanbûri-bestekâr Selâhattin Pınar'ın da eklenmesiyle, özellikle bestecilik konusunda fikir ve seviyesi oldukça gelişme göstermiştir. Müzikte bestecilik yönünü seçmiş olan Selâhattin İçli, bunun yanında kalemi kuvvetli bir müzik yazardır. Bu yönünü çeşitli dergi, gazete ve ansiklopedilerde neşredilmiş, 400'ün üzerinde yazısından anlıyor ve bir bestecinin bu engin fikir dünyasından birkaç örneği sizlere sunmak istiyoruz.

Düşünceleri

"İnsan ve müzik" isimli yazısından... *

"İnsanın vasıf dokusunda diyebileceğimiz şahsiyetinin geliştirilmesinde müziğin yeri büyük önem taşır. Vasıf özellikleri tamamıyla ruhî alanı ilgilendiren bir konudur.

Müzik, ruhî sahada uyarılarla insanın davranış ve tepkilerini; aşağıda kısaca sayacağımız şu duygu yönlerinde etki-

ler. Huzur, sükûn, neşe, itaat, tahayyül, aşk hüznü, melâl, huzursuzluk, hiddet, çılgınlık, isyan, avârelilik, v.s.

Tarih içinde özellikle Türk Müziği'nin, insanı sağlam bir karaktere ve dengeli hassas ruhî gelişmeye yönlendiren vasıfta olduğunu ve bunun belgelerle de değerlendirildiği bir vakıdır.

Müzik, hayati faaliyetlerin ekmek su gibi ana maddesidir. Biz bu aç, gelişmeye muhtaç bir varlık olan çocuklarımızı beslemek yerine, onlara gıda maddelerinin adını öğretiyoruz. Küçük yaşta itibaren iyi bir müzik terbiyesi almış kişi, dengeli ve seviyeli bir karaktere, ahlaka sahip olabilmenin önemli temel unsurlarından birini elde etmiş demektir..."

"Beceri, Acaiplik, Sanat" isimli yazısından... *

"O halde sanat nedir? Tek kelime ile ifade edersek: Bu yaratıcılıktır. Bu yaratıcılık, kuralların ve doğruların üzerinde seyreden bir olaydır. Doğruların kuralların üzerinde amma onlardan başka bir boyutta; lâkin seviyesi onlardan aşağı olmayan doğrular, yaratılanlardan elde edilen sonuç ve kurallar. Sanat ise güzel yaratmaktır. Güzelliği inceleyen bilim "Estetik" in tarifi ve amacı içerisinde şu düşünceler yer alır: Dengе, oran, iyilik, doğruluk, duygu, güzel düşünme ve ahlak..."

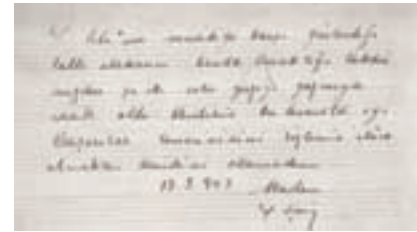
Dr. Selâhattin İçli bestelerinde, güftele- rin anlamını ortaya çıkaran alışılmadık müzik cümleleri ve ritmik yapılarıyla kendine has anlayışını başka bestekârlardan kolayca ayrılacak şekilde ortaya koymuştur.

En sevilen ve bilinen eserlerinden bazıları:

Nikriz Şarkı (destan)
(Güfte: Hasan Kaya Manioğlu)

İlk bestesinin el yazımı notası

Şerif İçli'nin, S. İçli için müzik defterine yazdığı yazı

Bir destan dolaşır Bolu dağının dumanında rüzgârında..

Kürdîlihiczakâr Şarkı
(Güfte: Hüceste Aksavırın)
Bir sabah bakacaksın ki bir tânem ben yokum

Rast Şarkı
(Güfte: Sedat Ergintuğ)
Bırak böyle kalalım bir dargın bir barışık

Rast Şarkı
(Güfte: Atif Kahrman)
Çoktan beri bir kız tanırım ben Sarıyer'de

Hüseyinî Şarkı
(Güfte: Hüceste Aksavırın)
Zeytin gözüm sana meylim nedendir

Kürdîlihiczakâr Şarkı
(Güfte: Cansın Erol)
Hüzün zaman zaman deli dalgalarla gelir

Dr. Selâhattin İçli eserleriyle aramızda olmaya devam edecek.

* 50. Sanat Yılında Selâhattin İçli, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları, Sayfa: 3-4

Dr. Orhan Doğan

